

Ezután *Dobszay László* vezetésével éneklés kezdődött. A résztvevők ízelítőt kaptak a graduálok repertoárjából, a különböző műfajok végigéneklése alatt a gyakorlatban ismerkedhettek meg a graduálirodalom tanításának módszereivel is.

Délután *Ferenczi Ilona* a protestáns graduálok repertoárját és forrásait ismertette ugyancsak énekléssel megelevenítve az anyagot. A nyomtatott és kéziratos források közül kiemelte az istentiszteleti rendeket is közlő Huszár Gál énekeskönyvét 1574-ből; a – valószínűleg – egy műhelyben készült Batthyány, Ráday és Óvári graduált; a negyven korabeli graduál alapján készített Bethlen-, és ennek nyomán nyomtatott Öreg graduált, mely a közös evangélikus-református liturgia bevezetésére tett kísérlet emléke; végül az eperjesi evangélikus iskola számára készült, többszólamú műveket is tartalmazó Eperjesi graduált. *Ferenczi Ilona* beszélt előadásában a régi könyvek lejegyzési hibáiról, az átírás problémáiról is.

Szombat délelőtt *Bódis Tamás* tartott vitaindító előadást a graduál mai használatával kapcsolatos kérdésekről. Utalt az Öreg graduál előszavára, melynek írója kiemeli, hogy e műfaj ápolásához jól iskolázott kántorok szükségesek. Megemlíti azt az erős puritán hatást, mely a graduáléneklés visszaszorulásához vezetett, és ismertette, hogyan váltak ellenszenvessé a protestáns gyülekezetekben bizonyos „külsőségek” – köztük a gregorián ének is – az ellenreformáció hatására. Mindez a magyarországi protestáns ízlésre is évszázadokig meghatározóan hatott. Itt kereshetők a ma helyenként tapasztalható tartózkodó magatartás gyökerei is. Ugyanakkor századunk első felében fokozatos érdeklődés ébredt a régi énekkincs felé. Ennek jeleivé váltak a protestáns felekezetek új énekeskönyvei. Most mintha ennek a folyamatnak a következő lépését tették volna meg a graduál szerkesztői, és teszi meg mindenki, aki használatba veszi: a régi, liturgikus éneklési mód felújítását. Az előterjesztést élénk beszélgetés követte. A graduális énekkultúra gyakorlása és megismertetése kapcsán átélt örömök és nehézségek sorát nincs módunk ismertetni e rövid beszámolóban. A napi gyakorlatra vonatkozó legfontosabb gondolat talán az volt, a mai sokszínű gyülekezetben a graduáléneklés gazdagító, értéket és megtartó erőt közvetítő szerepét kellene mindenekelőtt felmutatni és hatni engedni. Ebben a folyamatban nagy szerepe lehet az egyházi iskoláknak, a hitoktatásnak és a gyülekezeti csoportmunkának.

A tanfolyam hallgatósága – mintegy harminc fő – nemcsak az előadások hallgatására gyülekezett össze, hanem péntek este és szombat reggel közös zsoltáros istentiszteleten vett részt, a kurzus pedig szombat délután a *Te Deum* eléneklésével ért véget.

Finta Gergely

Együtt örülünk Sulyok Imrével

A Liszt-díjas zeneszerzőt a Makovecz Imre elnöklétével működő Magyar Művészeti Akadémia tagjává választotta. A kelenföldi evangélikus gyülekezet orgonistája – akinek széleskörű egyházzenei tevékenységéről már több cikkünkben hírt adtunk – székfoglalóját október 10-én tartotta.

Sulyok Imrének a közelmúltban jelent meg szerzői CD-lemeze, melyen orgona- és kórusműveiből hallhatunk válogatást. A felvételen több egyházi vonatkozású mű is szerepel. Elsőként az 1938-ban, orgonára írt fantázia szólal meg, melyben a szerző a gregorián *Te Deum* első dallamsorát dolgozza fel. Az ezt követő partita témája Nagybankai Mátyás 16. zsoltár-parafrazisa: „Ne hagyj elesnem, felséges Isten”. Az első variációkban a barokk korálpartiták formavilága visszhangzik. Az utolsó öt tétel pedálos feldolgozás. A nyolcadiknak ritmikái motoriz-

kussága, a kilencedeknek szép kantilénája, a tizedeknek unisono pedálja, a tizenegyediknek különleges effektusai, a tizenkettedeknek méltóság teljes áradása ad sajátos karaktert. Az orgonaművek sorát két, zenében megfogalmazott imádság zárja. Az első – Könyörgés – 1946-ban egy szovjet hadifogolytáborban, az előadásnak bármiféle reménye nélkül született. A másodikat – Hálaadás – hazatérése után írta Sulyok Imre. Az orgonaműveket két, kórusra írott ciklus követi. A szerző Áprily Lajos és Reményik Sándor verseit dolgozta fel „Hegyek” címmel. A második – latin nyelvű – kórusorozat Lukács és Máté evangéliumából „Három bibliai kép”-et fest elénk (A nagy vacsora, A tenger lecsendesítése, Az ördög kiűzése). Az orgonaműveket Elekes Zsuzsa, a kórusműveket a Monteverdi Kamarakórus (vez. Kollár Éva) igényes előadásában hallhatjuk.

Akadémiai tagságához és lemezéhez örömmel gratulálunk Sulyok Imrének, és kívánjuk, hogy zeneszerzőként és előadóként továbbra is jó egészségben szolgálhassa muzsikájával az egyház Urát!

Finta Gergely

*

Az egyházzenet, orgonamuzsikát művelők Magyarországot járva sajnos gyakran találkozhatnak méltatlan állapotú hangszerekkel. Általában már azt is sikerként könyvelhetjük el, ha egy orgonán minden hang megszólal és egy sem ragad le. Néha megadatik a lehetőség, hogy egy nemes anyagból készült, széphanjú, stílusosan új életre keltett hangszerezen játszhatunk. Igazi különlegességnek számít azonban, ha ez utóbbiakat egy mechanikus traktúrájú romantikus orgonáról mondhatjuk el. Ilyen örömben volt részem, amikor egy kirándulás alkalmával a körmendi evangélikus templom orgonájához ülhettem le néhány percre.

F. G.

Újra koncertképes a körmendi orgona

A körmendi evangélikus templom kiváló akusztikai adottságaival, többszáz ülőhellyel és gyönyörű neogótikus stílusával kedvelt színhelye különböző zenei rendezvényeknek. A város és környéke zeneszerető közönsége nemcsak zenés istentiszteletek, hanem „civil” koncertek alkalmával is megtölti a templomot. Im már tradicionális a Körmend Városi Fúvószenekar és a Somogyi Béla Általános Iskola énekkarának közös szereplésével megrendezésre kerülő pünkösdi hangverseny.

Az elmúlt évben sikerült megvalósítani a gyülekezet régi vágyát, az orgona újjaépítését. Ma újra koncertképes a kétmanuális, 17 változatos romantikus hangzású hangszer, mely alkalmas igényes előadást kívánó darabok eljátszására is. Lehotka Gábor szakmai tanácsai figyelembevételével a felújítás munkáját *Albert Miklós* győri orgonaépítő mester végezte, aki így vall munkájáról:

„Az orgonát 1893-ban hazánk akkori legnagyobb orgonázeme, a pécsi Angster cég építette mechanikus rendszerrel. 1929-ben ugyanez a cég bővítette és átépítette. Az 1929-ben működő cég akkortájt már az általánosan és főleg Nyugat-Európában lévő firmák által diktált stílushoz igazodott, és pneumatikus vezérlésű orgonákat épített. Ilyen körülmények között újjólág kézbevett orgonájuk nem részesült a legmegfelelőbb „bánásmódban”. A cég a mechanikus rendszer építésében nem tudta megvalósítani a régihez méltó munkát. Az utólag és változtatásokkal beépített sípanyag is rossz példája egy szakszerűnek mondott újjaépítésnek. A hangszer akusztikai és művenkénti dinamikai arányai is csorbát szenvedtek.